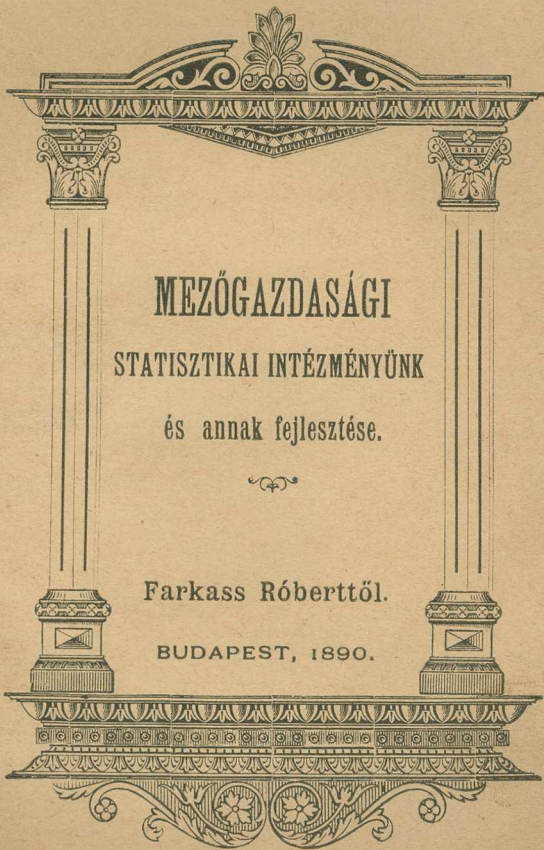

KNY-19-01044

MEZŐGAZDASÁGI
STATISZTIKAI INTÉZMÉNYÜNK
és annak fejlesztése.

Farkass Róberttől.

BUDAPEST, 1890.

747410

JELIGE : „A gyakorlati haszon legyen
a cél, az eszköz pedig a tudomá-
nyos kutatás.“

KNY-19-01044

A kulturállamok által világszerte elismert igazság, miszerint az egyes országok közigazgatásának legjelentékenyebb útmutatóiul az állami és társadalmi élet minden ágára kiterjedő, lehetőleg részletes statisztikai adatok szolgálnak.

Ez általános tétel áll a közgazdasági kormányzat- és közigazgatásra nézve is. — Nevezetesen kétségtelen, hogy a közgazdaság terén is csupán akkor lehetséges valóban célirányos intézkedéseket s intézményeket létesíteni, ha a gazdasági élet tényeit a lehető legcsekélyebb részletekig positiv számokban kifejezve ismerjük. Vagyis a közigazgatási tevékenység úgy áll a legbiztosabb alapon, ha a statisztikai adatoknak nagy tömege világítja meg azon tért, melyen a közigazgatás- és kormányzatnak a társadalom érdekében majd előmozdítólag, majd mérséklőleg működnie kell.

Ezekből következik a *mezőg. statisztika rendkívüli fontossága is a földmívelési kor, mányzat irányának és részletes programjának megállapítása körül*. Ezekből folyik hogy az ország gazdasági viszonyainak részletes ismerete nélkül csaknem minden törvényhozási és adminisztratív intézkedés többé-kevésbé ugyszólván a sötétben tapogatódzás jellegével bír. Hogy ugyanis a mezőgazdaság terén mutatkozó bajok és hiányok sikeresen orvosolhatók legyenek, mindenekelőtt ismerni kell a gazdasági élet összes viszonyait és tényezőit. Jelesül ismerni kell a mívelés alatt álló terület terjedelmét s mívelési ágak szerinti megoszlását, a mezőgazdasági népesség nagyságát s országrészenként való tagoltságát, tovább a földbirtok megoszlását, a mezőgazdasági termelés nagyságát s a termények ár-és értékviszonyait, nemkülönben a munkabérvizonyokat, a kivitel s behozatal mérvét stb.

Tehát mindezen adatokra együttesen van szükség, hogy az ország mezőgazdasági viszonyai felett lehetőleg teljes áttekintés nyerhető legyen s ennek alapján a szükséges rend-

szabályok a gazdasági élet szabályozása végett időről-időre létesíthetők legyenek.

A szóbanforgó adatok birásának szükségét az egyes kulturállamok már régen belátva, egymásután állíták fel az orsz. statisztikai hivatalokat, melyek az állami s társadalmi élet statisztikájának számos ágát s így a mezőgazdasági statisztikát is felölelték.

Ekként keletkeztek az egyes országokban a statisztika különféle ágai, u. m. a népesezési, művelődési, bűnügyi, áruforgalmi, kereskedelmi, ipari- és mezőgazdasági statisztika; melyeknek adatai az egyes statisztikai hivatalok által kisebb-nagyobb részletességgel időszakonként gyűjtetnek.

Mindezen adatokra hazánk statisztikai hivatala is kiterjeszté figyelmét s nevezetesen az általános mezőgazdasági viszonyok ismertetése körül évek során igen hasznos tevékenységet fejtett ki. Azonban természetes, hogy orsz. statisztikai hivatalunk elé az államélet folyton fokozódó fejlődése folytán a föladatoknak oly nagy száma lép, hogy jelen szervezete mellett alig küzdhet meg — s tán

nincs is rá hivatva — ama speciális feladatokkal, melyek az egyes igazgatási ágak apró részletekbe menő statisztikája tekintetében felmerülnek. Ennélfogva világos, hogy a stat. adatgyűjtés munkája körül a részletekbe menés bizonyos fokát — az általános cél szem elől tévesztése nélkül — át nem lépheti s így egyes igazgatási ágak *gyakorlati* igényeinek — különösen jövőben — alig felelhet meg. Ez a körülmény a mezőgazdaságra nézve be is állott s bizonyára ez indítá a földmivelési kormányzatot arra, hogy a miniszterium kebelében egy külön mezőgazdasági statisztikai ügyosztályt fölállítson, melynek feladatául tüzetett a mezőgazdaságra vonatkozó legrészletesebb adatokat gyűjteni, feldolgozni s közvételök által a miniszterium többi osztályainak adminisztratív tevékenységét támogatni. Egy ily természetű munkásság természetesen nemcsak nem teszi fölöslegessé a statisztikai hivatal mezőgazdasági statisztikai tevékenységét, sőt emez alapjául szolgál az előbbinek s viszont amaz ez utóbbinak mintegy folytatását, kiegészítését van hivatva képezni s ez

által a mezőgazdasági adminisztráció gyakorlati igényeit kielégitem, melyeknek egy általánosabb statisztika teljesen meg nem felelhet.

Nem kevéssé szól a kérdéses mezőgazdasági statisztikai intézmény hasznossága mellett az a körülmény, hogy a kiválóan gyakorlati irányu észak-amerikai Egyesült Államok mezőgazdasági kormányzata szintén egy nagyszabásu hasonló intézménnyel bír. És kétségtelenül kedvező előzménynek tekinthetni saját mezőgazdasági statisztikai intézményünk kifejlődésére nézve azt, hogy az itteni mezőgazd. stat. szervezetre vonatkozó javaslat megtételénél b. Fiáth Miklós osztálytanácsos az említett nagykeretű intézménynek, valamint egyéb hasonló külföldi intézményeknek közvetlen tanulmányozásából indult ki.

A földmivelési miniszterium nevezett osztályának vezetője azonban tanulmányutjáról szóló jelentésében*) főként az amerikai Unio mezőgazdasági statisztikai szervezetének is-

*) B. Fiáth Miklós. A mezőgazdasági statisztika szervezése. Bpest, 1884. 8.

mertetésére szoritkozott és — a magyar állam korlátolt pénzügyeire való tekintettel — egy, az amerikaihoz hasonló szervezet szabályzatának kidolgozására egyelőre ki nem terjeszkedhetett, s csupán főbb vonásokban rajzolta az alakítandó osztály feladatait. Mindazáltal a mezőgazd. statisztikai osztály néhány év előtt tényleg fölállított, ügyköre általánosságban kijelöltetett s ezzel megtörtént az első lépés a föntjelzett cél felé, melynek *teljes elérése azonban az intézmény tökéletes kifejlésétől függ*, ami munkában, költségben és időben bizonyára még nem csekély áldozatokat fog igényelni.

Az Unio mezőgazdasági kormányának statisztikai osztálya oly terjedelmes apparátussal dolgozik s kiadványait — az említett jelentés szerint — oly állami bőkezűséggel osztogatja ingyen, hogy föntartásának évi költségei mintegy 600 ezer forintra rugnak. Egy ily nagyszabásu vagy azt csak megközelíteni is igyekvő szervezetről nálunk bizonyára ez idő szerint alig lehet szó. És pedig azért, mert egytelől hazánkban még egy ideig az

államháztartás egyensulya a domináló szempont, mely a legszigorubb takarékoságot írja elő, — másfelől pedig talán még közönségünk sem eléggé fejlett arra, hogy az amerikaiakhoz hasonló adatoknak a gyakorlatban egyszerre kellő hasznát tudná venni.

Ez okokból ma még alig gondolhatni tehát arra, hogy nálunk egy nagyobb anyagi áldozatokkal járó, nagyobb méretű mezőgazdasági statisztikai szervezet létesíttessék. — Ennek folytán igénytelen nézetünk szerint egyelőre csupán az lehetne a feladat, hogy mindenekelőtt *a meglévő keretben igyekezzünk a kitűzött cél felé fokozatosan s öntudatosan közeledni* és egyrészt a lehető legjobban fölhasználni a rendelkezésre álló szakerőket, másrészt úgy a központban, mint a külközegek közt kiváló szakmunkásokat képezni s megnyerni.

Igénytelen véleményünk szerint nevezetesen az ügyosztály munkaprogrammja a mezőgazdasági statisztika fejlesztése tekintetében egyelőre a következőkbe volna összefoglalható.

1. Mindenekelőtt arra kellene törekedni,

hogy a mezőgazdasági statisztikai intézmény minden irányban gyakorlati előnyöket nyújtólag illesztessék bele úgy a központi, mint a külső adminisztráció szervezetébe. E célból lassan-lassan kiszemelendők volnának a hivatali személyzet mindazon egyénei, kik előismereteik vagy hajlamaiknál fogva a mezőgazdasági statisztika körül részint irodalmi, részint adminisztratív téren közreműködni alkalmasaknak látszanak. A nevezett célra továbbá feladata lenne az osztálynak a többi ügyosztályok figyelmét az illető igazgatási ágak speciális statisztikájára rendszeresen felhívni és egyszersmind a külső közegekkel is folytonos, élénk érintkezést fõntartani.

2. Az ügyosztálynak szakadatlanul tanulmányoznia kellene tüzetesen a külföldi államoknak, jelesen az Uniónak s másoknak hasonló intézményeit és kiadványait, u. m. az U. S. departement of agriculture évi és havi jelentéseit, az osztrák földmívelési miniszterium mezőgazdasági statisztikai munkálatait (Jahresberichte) stb., melyeknek részletes ismerete hathatósan előmozditaná azt,

hogy a netán majdan kiadandó hasonló magyar kiadványok egy kombinatív terv alapján hazai viszonyainknak megfelelő, czélszerű formában szerkesztessenek.

3. A munkamegosztás elvének érvényesítésével az osztály ügyköréből folyó munkanyag czélszerűen megosztandó lenne olykép, hogy a személyzet egy része a közgazdasági előadók és gazdasági tudósítók jelentéseit, másik része pedig a külállamok gazdasági viszonyaira vonatkozó [konzuli s egyéb] jelentéseket tartoznék állandóan feldolgozni.

Nem kételkedünk benne, hogy ha az osztály a felsorolt pontokban foglaltakat egységes vezetés mellett és szigorú következetességgel megvalósítani törekszik s így természetesen folyvást tökéletes összhangban marad a mezőgazdasági kormányzat összeczéljával: akkor a mezőgazdasági statisztikai intézmény csemetéje idővel hazánkban is terebélyes fává növekedhetik és fokról-fokra jelentékenyebb szolgálatokat fog tehetni az ország mezőgazdasági fejlődése ügyének!

Nyom. Fried S. Budapest, Stáció-utca 4.